

Austrálie a Oceánie

(těčky doplnit dle návodu, podtržené zakreslit do mapy)

nejmenší a nejdříve osídlený kontinent (nepočítaje Antarktidu)

název z latinského Terra Australis = jižní země

Poloha, rozloha

rozloha: 9 010 000 km² - nejmenší kontinent, cca jako Brazílie

obyvatelstvo: 33 500 000

kontinentální část = Austrálie a ostrovní část = Oceánie (**přeložte jména souostroví**)

Melanésie = ... ostrovy Mikronésie = ...ostrovy

Polynésie = mnohoostroví

závislá území v Pacifiku (**doplňte si podle atlasu**)

USA .....

FRA .....

AUS .....

NZ .....

Přírodní poměry

pobřeží: málo členité

ostrovy: Nová Guinea (druhý největší na světě - prvním nejrozsáhlejším je **doplňte**.....)

Jižní a Severní ostrov Nového Zélandu

- kontinentální - vznikly oddělením od kontinentu (Nová Guinea, Nová Kaledonie)
- korálové - vulkanická kaldera obrostlá korály, vzniká laguna (Marshallovy ostrovy, Kiribati)
- vulkanické - Havajské ostrovy

poloostrovy: Yorský, Arnhemská země

povrch

rovinatý charakter - 2. nejnižší kontinent po Evropě

většina plochy (95%) < 600 m.n.m.

Austrálie se oddělila jako první s Antarktidou od Pangey (prakontinent) → pokračuje pohyb kontinentu směrem na východ jako důsledek vzniká Velké předělové pohoří a Australské Alpy (Mt. Kosciusko 2230 m)

nejvyšší vrchol: Puncak Jaya (4882 m) - ve státě (**doplňte**).....

nejnižší bod: Lake Eyre (-16 m) - ve státě (**doplňte**).....

sopky: Mauna Loa

Mauna Kea - výlečná sopka (4 205 m + 5 800 m pod hladinou moře = 10 000 m, tj. fakticky nejvyšší hora světa)

Ruapehu - neboli Mount Doom z Pána prstenů - a česky **doplňte** .....

vodstvo

nejsušší kontinent světa

slabě vyvinutá říční síť, 40% vody odtéká na sever (tropické řeky bohaté na srážky), na jihu a v centru tzv. **creeky** = řeky suchých oblastí (v podstatě občasně protékající koryta, tedy něco jako vádí)

typický australský smysl pro humor je zřejmý při závodě plachetnic v Alice Springs - jedná se o... **doplňte formu závodu**

největší řeky: Murray, Darling + 2/3 bezodtoká oblast

hlubokomořské příkopy: Mariánský (hloubku **nalezněte** v atlase .....m), Tonžský, Kermadecký

jezera - většina slaná (výpar > srážky), proměnlivá velikost (v závislosti na srážkách)

Eyerovo (9 - 15 tis. km²), Gairdnerovo

artéské studně - podzemní voda s napjatou hladinou, jejíž volná hladina leží výše než zemský povrch, ze studny proto tato voda samovolně vyvěrá cca 9 tisíc, často jediný zdroj vody ve vnitrozemí (**Velká artéská pánev**)

podnebí

4/5 území tropický pás (suché tropy), na jihu subtropy, Tasmánie a NZ mírný pás (vliv Antarktidy)

suché kontinentální klima, na SV vlhké oblasti s letním monzunem

tropické cyklóny (to samé co hurikán v Karibiku) = **willy-willy**

biosféra

endemické druhy (vlivem dlouhodobé izolace kontinentu)

flora: cykasy, stromovité kapradiny, přesličky, eukalyptus = blahovičník

(několik desítek druhů, tzv. "lesy bez stínu" - **vysvětlete** - znáte z biologie:

.....), akácie

fauna: vačnatci (koala, klokan, vakovlk tasmanický - vyhynulý), ptakořitní (ptakopysk, ježura), varani, hadi, emu, pavouci, kivi (NZ), vombat, Wallaceova linie (**vysvětlete**)

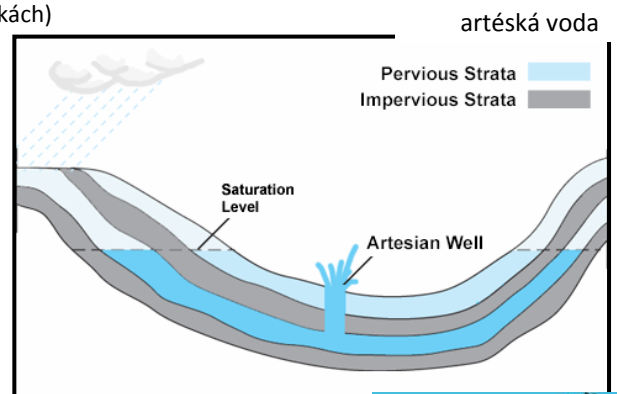
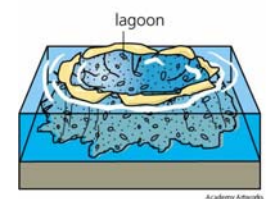
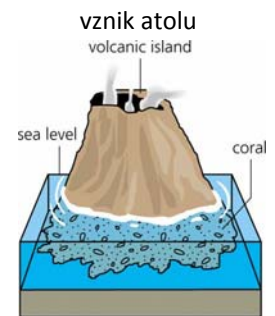
introdukované druhy (zavlečené) jsou mnohdy i **invazní**:

opuncie - kaktus z Ameriky, pokrývá cca 200 000 km² orné půdy

zdivočelý či divoký králík - Rabbit Proof Fence (na mapě) **česky doplňte** .....

kapr - je trestné vyloveného kapra házet zpět do vody

velbloudi, jihoamerická ropucha, liška, ovce

krajinné typy: 1/3 savany = buš, 1/3 pouště a polopouště, 5% lesy, 10% orná půda

scrub= keřovité porosty na přechodu pouští a listnatých lesů

Velká bariérový útes (**Great Barrier Reef**) - největší korálový útes světa, přes 2000 km dlouhý a 2-150 km široký

národní parky: **Kakadu** (tropické lesy na severu), **Ayers Rock** = **Uluru** (pískovcový monolit), Fiordland (NZ)

surovinové zdroje

bohaté zásoby, využité jen z části

AUS - černé uhlí, ropa a zemní plyn, Fe ruda (1W) - západní oblast, bauxit (1W) - S → export do JAP

opály (1W), Au, diamanty, uran

Nová Kaledonie - Ni

Nauru - fosfáty

Australský svaz = Commonwealth of Australia

rozloha: 7 741 220 km² (6W)

obyvatelstvo: 21,2 mil. (2008)

hlavní město: Canberra

federální dominium (samostatná země Commonwealthu) - konstituční monarchie

v roce 1999 neúspěšné referendum o zavedení republiky

6 spolkových států + 2 teritoria

podle atlasu si je zakreslete do slepé mapy

oficiální hlava státu: britská královna Alžběta II., zastupovaná guvernérem (formální postavení)

premiér Kevin Rudd (2007) - labourista (levice), po dlouhé vládě konzervativců, výrazné změny v politice (stažení z Iráku, ratifikace Kjótského protokolu, omluva Aborigincům), zpěvák Peter Garrett (kapela Midnight Oil) je ministrem (**doplňte**)

historie

40 000 let zpět - Australci = Aboriginci - australští černoši

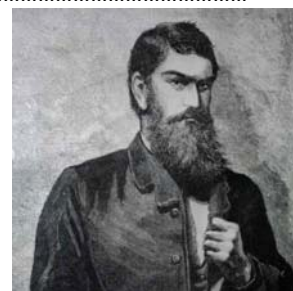
1606 - Willem Jansz (HOL) - první Evropan v Austrálii

Abel Tasman (HOL) - objev Tasmanie, Austrálie = Nové Holandsko

18. st. - James Cook (GB) objevil Nový Zéland a zabral Austrálii pro GB

→ britská trestanecká kolonie v Sydney (vyhnanci, trestanci, zločinci - tedy Irové a Skoti)

na obr. je Ned Kelly - **zjistěte na webu** kdo to byl, čím se proslavil a kdo ho hrál ve stejnojmenném filmu

1851 - zlatá horečka - příliv osadníků

1.1. 1901 - spojení jednotlivých kolonií → Australský svaz

ekonomika

stát bohatého Severu (ležící na jihu) X a paradoxně získává příjmy z vývozu surovin

průmysl lokalizován na JV pobřeží (7% rozlohy X 2/3 obyvatel a 70% průmyslové výroby)

moderní extenzivní zemědělství (velké farmy), problémem nedostatek vody

ovce (1W) - 90% světové produkce vlny; skopové maso (do muslimských zemí)

pšenice, vinná réva

doprava

jezdí se vlevo - známé a vizuálně povedené jsou "animal warning road signs"

megatrucky - roadtrainy (kamiony s více přívěsy), nejdelší rovný úsek železnice na světě (planina **Nullarbor** - **zjistěte** jeho délku .....

obyvatelstvo

nízká hustota osídlení (2,6 lidí/km²)

původní obyvatelé - **Aboriginals** (= domorodci)

negroidní rasa, dnes cca 400 000

kultura s nejdelší souvislou tradicí na světě, 70 jazyků

v minulosti diskriminováni a považováni za méněcenné (rasismus)

upírána práva (volebního práva)

bělošská vláda jim odebírala děti na převýchovu (tzv. ukradená generace - 1930-1970)

- vypovídá film **Rabbit Proof Fence**

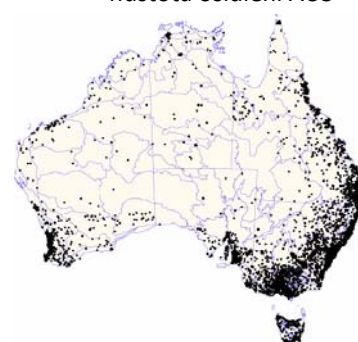
nízká životní úroveň, na okraji společnosti, alkoholismus, kriminalita, nezaměstnanost

..... = tradiční hudební nástroj, ... (známá lovecká zbraň)

nejhustší osídlení na JV, protože... (**doplňte**)

hustota osídlení AUS

míra urbanizace přes 85%; 70% v šesti největších městech

Perth = „nejizolovanější“ město na světě

velké vzdálenosti ovlivňují běžný život (školní výuka pomocí internetu, domácí instantní pivo)

menšiny přistěhovalců: Asiaté 5,5% (Číňané, Filipínci, Vietnamci, Libanonci), Řekové

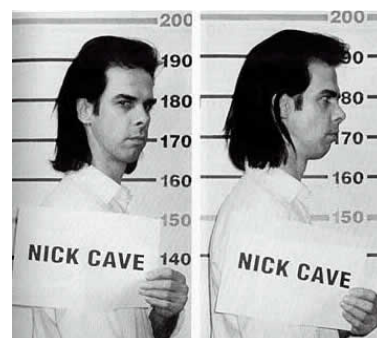
osobnosti

ACDC, INXS, Midnight Oil, Nick Cave, Kylie Minogue, Nicole Kidman, Natalia Imbruglia,

Cate Blanchett, Russell Crowe, Mel Gibson, Hugh Jackman, Ian Thorpe

a Cathy Freeman je .....

sporty: rugby, cricket, dostihy, LOH 2000 Sydney (Jan Železný)

Nový Zéland

rozloha: 267 000 km² (3 X ČR)

obyvatelstvo: 4 mil. (2008)

hlavní město: Wellington

bývalá britská kolonie → 1907 - nezávislé dominium (člen Commonwealthu)

osídlován Maory cca kolem r. 800

Evropany objeven v 17.st. (Abel Tasman)

v 18.st. prozkoumán a zmapován (James Cook)

2 ostrovy: severní - vulkanická činnost: sopky (Ruapehu), gejzíry, kráterová jezera (Taupo), horké prameny
jižní - Jižní Alpy (Mt. Cook 3 764 m), fjordy, ledovce

mírné klima, deštivé západní pobřeží

ekonomika

vyspělá zemědělská ekonomika: ovce (2W) - vlna, hovězí maso, mléčné výrobky

dovoz průmyslových výrobků

využití geotermální E - Wairakei - největší geotermální elektrárna světa

obyvatelstvo

původní obyvatelé - Maorové (10%) - polynésané

v minulosti diskriminováni podobně jako Australáci

1994 - odškodnění od vlády; těžce bojují o uchování a udržení svých tradic a kultury

v dnešním globalizovaném světě (filmy Whale Rider, Once Were Warriors)

osobnosti

Edmund Hillary - 1953 zdolal spolu s šerpou Tenzing Norkejem Mt. Everest jako první na světě

Peter Jackson - režisér trilogie Pán prstenů

sporty: rugby (haka = původně bojový tanec Maorů, dnes používaný ragbisty NZ při nástupu do utkání)

haka

Nauru

malý korálový ostrov

produkce fosfátů, v 80. letech vysoký HDP

dnes zásoby docházejí, navíc je trápí zničené životní prostředí a civilizační choroby

viz Studijní text na webu

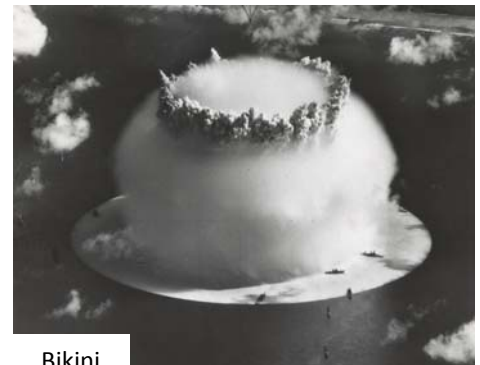
Nová Kaledonie (FRA)

těžba Ni

Francouzská Polynésie (FRA)

nejznámější je ostrov Tahiti - turistický ráj (19.st. impresionisté - Paul Gauguin)

součástí atol Mururoa - testovací jaderná střelnice

Bikini

Marshallovy ostrovy (USA)

součástí atol Bikini - testovací jaderná střelnice do 60.let

Tahitánky

Labouristé posílili

Zatímco labouristé se v Británii potýkají s aférou kolem tajných půjček a popularita premiéra Tonyho Blaira spadla na minimum, u protinožců po státních volbách opět posílili.

Australská labouristická strana (ALP) předminulý víkend zvítězila v Tasmánii a Jižní Austrálii, dvou státech federace, jíž vládne pravicová národně liberální koalice premiéra Johna Howarda. „Labor party“ (austral. angličtinou) tak upevnila oslnivou dominanci na úrovni států, v nichž ovládá všech osm možných premiérských křesel. V ekonomicky rychle se rozvíjející Tasmánii získala většinovou vládu už potřetí v řadě, ale v Jižní Austrálii jí umožňují sestavit větší nový kabinet až letošní volební zisky.

březen 2006

AUSTRÁLIE A OCEÁNIE - DALŠÍ ORIENTACE (podtržené si zakreslete do slepé mapy)

státy: Austrálie, Nový Zéland, Papua-Nová Guinea, Šalomounovy ostrovy, Fidži, Samoa, Palau

závislá území (=kolonie):

AUS - Vánoční ostrov, Norfolk

USA - Guam, Americká Samoa, Wake, Severní Mariany

Francouzská Polynésie - Společenské ostrovy

NZ - Cookovy ostrovy, Tokelau

FRA - Nová Kaledonie

GB - Pitcairnovy ostrovy (čti *pytkeirnovy*)

Austrálie:

povrch: Žraločí záliv, Carpenterský záliv, Velký australský záliv, Bassův průliv, Torresův průliv, Korálové moře, Velké předělové pohoří, Mt. Kosciusko (2228 m) (čti *kosčasko*), Mac Donellovo pohoří, Arnhemská země, Yorský poloostrov, Velká písečná poušť, Velká Viktoriina poušť, Darling, Murray (čti *mary*), Eyerovo jezero (čti *ejrovo*), Velká útesová bariéra

svazové státy: Západní Austrálie - Perth

Jižní Austrálie - Adelaide (čti *odlejd*)

Queensland - Brisbane

Nový Jižní Wales - Sydney

Victoria - Melbourne

Tasmánie

teritoria: Severní Teritorium (Darwin), území hlavního města (Canberra)

ostatní australská města: Wollongong (čti *vúlongong*), Alice Springs, Newcastle

Nový Zéland:

povrch: Severní ostrov, Jižní ostrov, Cookův průliv, ostrov Bounty (čti *báunty*), Cambellův ostrov (čti *kemblův*), Chathamské ostrovy (čti *čethemské*), sopka Ruapehu, Jižní Alpy, Mt. Cook (3764 m)

města: Wellington, Auckland, Christchurch (čti *kristčérč*), Dunedin (čti *danydyn*)

Oceánie:

povrch: Puncak Jaya (čti *pankek jaja*), Kermadecký příkop, Mariánský příkop

města: Papeete - na ostrově Tahiti (čti *papeté*), Pago Pago - na Americké Samoa

